

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 7/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om fastställande av könstillhörighet i vissa fall och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 maj 2001 en proposition med förslag till lag om fastställande av könstillhörighet i vissa fall och till lagar som har samband med den (RP 56/2001 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtande

Lagutskottet har på begäran från social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande i saken. Utlåtandet (LaUU 3/2002 rd) ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Päivi Kaartamo, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Markku Helin, justitieministeriet

- lagstiftningsråd Kimmo Hakonen, inrikesministeriet
- docent Martti Lindqvist, Riksomfattande etiska delegationen inom hälso- och sjukvården
- överläkare Eira Hellbom och överdirektör Eila Uotila, Rättsskyddscentralen för hälsovården
- överinspektör Juha Lempinen, Befolkningsregistercentralen
- ordförande Tiia Aarnipuu, Sexuellt likaberättigande SETA rd
- diplomingenjör Tara Koivisto, Transtukipiste
- styrelsesuppleant Jiri Taleva, Trasek ry
- barnpsykiater Matti Brummer
- psykiater Veronica Pimenoff.

Dessutom har utskottet fått skriftliga utlåtanden från

- Riksdagens justitieombudsmans kansli
- Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. Lagen föreskriver om villkoren för att ändra en transsexuell persons juridiska könstillhörighet att motsvara hans eller hennes egen uppfattning om sitt kön och om de juridiska verkningarna av ändrad könstillhörighet. Magistraten föreslås kunna fastställa en myndig persons könstillhörighet på denne's

egen ansökan, förutsatt att sökanden kan visa upp en medicinsk utredning om att han eller hon varaktigt upplever sig tillhöra det motsatta könet och lever i en könsroll i enlighet med detta. Vidare skall sökanden ha undergått sterilisering eller sakna fortplantningsförmåga av annan orsak, och sökanden får inte vara gift eller registrerad partner.

I steriliseringslagen föreslås en bestämmelse om att sterilisering kan ske innan en persons könstillhörighet fastställs. Kastreringslagen föreslås bli upphävd. I lagen om rättsskyddscentrallen för hälsovården stryks det som sägs om ka-

streringsärenden och nämnden för kastreringsärenden.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt sedan de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Lagförslaget, som gäller fastställande av en transsexuell persons könstillhörighet och de juridiska verkningarna av ändrad könstillhörighet är motiverat för att trygga de transsexuellas rättigheter, lindra de nuvarande problemen och hjälpa de transsexuella att anpassa sig till samhället. Lagen är ett konkret uttryck för den skyldighet att värna de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som grundlagen påför det allmänna. Riksdagens justitieombudsman har under de senaste tio åren två gånger gjort påstötan hos social- och hälsovårdsministeriet om lagstiftningsåtgärder och skyndat på lagen.

Den föreslagna lagen innebär inte bara en större likabehandling av patienter utan också klarare regler för magistraterna. Lagen kommer nämligen med enhetliga villkor för fastställande av könstillhörighet och anger klarare vid vilken tidpunkt det går att fastställa denna tillhörighet.

De medicinska villkoren för att fastställa könstillhörigheten

I lagförslaget föreskrivs att en person som enligt befolkningsdatasystemet har en viss könstillhörighet måste visa upp en medicinsk utredning om att han eller hon varaktigt upplever sig tillhöra det motsatta könet och att han eller hon lever i en könsroll som motsvarar detta för att det prefererade könet skall kunna antecknas. I Världshälsoorganisationens sjukdomsklassifikation ICD

klassas transsexualism som en psykiatrisk störning. Betecknande för transsexualism är att det råder en konflikt mellan det psykiskt upplevda och det fysiska könet och att personen då varaktigt upplever sig höra till det motsatta könet och har en stark önskan att ändra sin könstillhörighet för att kunna leva med yttre egenskaper som motsvarar föreställningen om det egna jaget. Trots ihärdig forskning är sjukdomens etiologi fortfarande oklar, något som gäller många andra psykiatriska sjukdomar och störningar. Inom medicinen används sedan länge behandlingar och rehabilitering som lindrar patientens lidande och förbättrar hans eller hennes funktionsförmåga.

Enligt utredning till utskottet tar diagnostiseringen och behandlingen av transsexualism lång tid och involverar en mängd problem. I den diagnostiska utredningen går man in på patientens utvecklingshistoria, utvecklingen av könsidentiteten och livssituationen. För att säkerställa diagnosen använder man dels enskilda samtal och familjesamtal, dels psykologiska test.

När diagnosen är ställd följer ett praktiskt test under ett och ett halvt till två år. Under den tiden kan hormonterapi inledas och patienten får börja klä sig i det motsatta könets kläder och träna in sin nya roll. Inte förrän de psykiatriska undersökningarna är klara, hormonterapi inlett och försöket med ett nytt liv klarats av inleds de könskorrigeringar operationerna. Personens juridiska könstillhörighet fastställs i praktiken när diagnosen bekräftats och det är klart att personen saknar fortplantningsförmåga och han eller hon efter försöksperioden fortsätter leva i enlighet med sin nya könstillhörighet med fortsatt intag av hormoner. Patienten kan ansöka om fastställelse först när han eller hon kan visa upp ett

utlåtande om de ovan uppräknade omständigheterna.

Enligt förslaget krävs det inte könskorrigering operationer för att könsidentiteten skall kunna fastställas. Detta är helt på sin plats, menar utskottet, eftersom det är nyttan eller andra terapeutiska kriterier som avgör vilka behandlingar som sätts in. Alla patienter gagnas inte av kirurgiska ingrepp eller behöver inte dem för ett bättre liv. I vissa fall kan andra sjukdomar sätta stopp för behandlingar. Dessutom måste den som utför operationer för att korrigera patientens könsorgan ha en bred kännedom om urologi, gynekologi och plastikkirurgi. Hos oss är det ett fåtal som besitter denna kunskap. Eftersom operationerna är förknippade inte bara med allmänna utan också individuella risker, är det inte motiverat att i lagstiftningen kräva att sådana skall göras.

Uppläggningsen av behandlingen

Enligt utkast till förordning som förelagts utskottet är det en med området förtrogen multiprofessionell arbetsgrupp ledd av en specialist i psykiatri som svarar för diagnostiken och behandlingen. För att borge för rätt diagnosen och behandling koncentreras behandlingen till två universitetssjukhus (Helsingfors och Tammerfors). Operationerna för att korrigera patienternas könsorgan utförs härnäst endast vid Helsingfors universitetscentralsjukhus.

Den planerade koncentrationen av vården är helt motiverad, menar utskottet, för att behövlig expertis skall finnas att tillgå och denna expertis kunna byggas på. Men diagnosen är så sällsynt att arbetsgrupperna måste samarbeta och konsultera varandra och bedriva en fortlöpande självbedömning.

Enligt utkastet till förordning skall den medicinska utredningen göras av en specialist i psykiatri vid det sjukhus som undersöker och behandlar patienten. Dessutom skall en specialist i psykiatri vid ett annat sjukhus träffa patienten personligen och försäkra sig om att kriterierna för fastställande av könstillhörighet uppfylls. Utlåtandet om att de medicinska kriterierna uppfylls skall undertecknas av båda specialisterna i

psykiatri. Det betyder att det måste finnas minst två undersökningsenheter i Finland, eftersom diagnosen kräver undersökningar av två specialister i psykiatri vid två olika vårdenheter.

Patienterna är så få att det eventuellt kan behövas en ytterligare koncentration, särskilt i fråga om kirurgiska ingrepp, för att tillräckliga praktiska kunskaper skall kunna garanteras och dessa kunskaper byggas på. Det nordiska samarbetet kunde lämpligen utvecklas för att kompetent vård skall finnas att tillgå.

Förutsättningen för äktenskap och registrerat partnerskap

För att en person skall få ny könstillhörighet krävs också en utredning om att han eller hon har steriliserats eller av någon annan orsak saknar fortplantningsförmåga. Dessutom krävs det att han eller hon är myndig, är finsk medborgare eller bosatt i Finland och inte är gift eller registrerad partner. Alla andra villkor är enligt utskottet motiverade utom det som gäller äktenskap. Utskottet anser i likhet med lagutskottet att villkoret känns oskäligt för dem som lever i ett äktenskap eller registrerat parförhållande och vill fortsätta sitt förhållande, trots att maken eller partnern anholder om fastställande av könstillhörigheten. Gjorda undersökningar visar att transsexuella oftare är ogifta än befolkningen i snitt och i vissa fall slutar äktenskapen i skilsmässa redan under behandlingsprocessen. Också om fallen är få, menar utskottet att lagstiftningen bör respektera ett parförhållandes fortbestånd och möjliggöra att parförhållandet kan fortsätta som en juridisk institution också efter det att ändrad könstillhörighet har fastställts.

Lagutskottet anser i sitt utlåtande att bestämmelsen om att fastställande av könstillhörighet kräver att personen i fråga inte är gift eller registrerad partner är helt korrekt med tanke på konsekvensen i den gällande personrättsliga regleringen. Äktenskapet är ett rättsförhållande mellan en man och en kvinna och ett registrerat partnerskap mellan två personer av samma kön. Det är viktigt, menar lagutskottet, att fastställandet av könstillhörigheten inte ändrar på denna ordning, dvs. att det handlar om två separata in-

stitutioner. Lagstiftningens konsekvens kräver ändå inte en så enkelspårig lösning som den som regeringen föreslår, konstaterar lagutskottet. Därför föreslår lagutskottet att lagförslaget kompletteras med bestämmelser om att ett äktenskap förvandlas till ett registrerat partnerskap och ett registrerat partnerskap till ett äktenskap när könstillhörigheten fastställs. Social- och hälsovårdsutskottet ställer sig bakom förslaget framför allt av den anledningen att rättsverkningarna av det fortsatta parförhållandet fortfarande bör gälla i de fall — låt vara att de förekommer sällan — där parterna önskar fortsätta sitt äktenskap respektive partnerskap. Utskottet föreslår en bestämmelse om detta i lagen.

Stödet till närstående

Utskottet har i samband med behandlingen av propositionen uppmärksammat den situation som närstående och då i synnerhet minderåriga barn befinner sig i. Patientens personliga rätt till behandling är inte beroende av civilstånd eller föräldraskap. Det kan bli lättare också för barnet om föräldern får behandling och rehabilitering, vådan och pinan blir mindre och den fysiska, psykiska och sociala funktionsförmågan förbättras.

Här vill utskottet också understryka vikten av att det inte bara är patienten som skall få psykologiskt stöd utan också de närstående och i synnerhet minderåriga barn. Ett känt faktum inom den psykiatriska och somatiska sjukvården är att i all synnerhet småbarn och barn i puberteten påverkas kraftigt av att en förälder är sjuk. Sett i ett vidare perspektiv är en av de stora utmaningarna för vårt servicesystem följaktligen hur barn till föräldrar med svåra sjukdomar kan stödjas psykiskt och socialt.

Erkännande av ett beslut som har fattats i en främmande stat

Lagutskottet fäster i sitt utlåtande uppmärksamheten vid att det i lagförslaget inte finns några bestämmelser om erkännande av ett beslut om

fastställande av könstillhörigheten som fattats i en främmande stat. Detta betyder att ett avgörande som fattats utomlands inte erkänns, utan att saken måste behandlas på nytt i Finland. Förfarandet svarar enligt lagutskottet inte mot utgångspunkten i den internationellt-privaträttsliga regleringen att ett rättsförhållande som utformats på behörigt vis i en annan stat bör skyddas. Utifrån de bestämmelser som kommit till i linje med denna utgångspunkt erkänner man i Finland i stor utsträckning utomlands fattade beslut om bl.a. namn, vårdnad, äktenskap och registrerat parförhållande. Lagutskottet menar att lagförslaget måste kompletteras med en bestämmelse om erkännande av ett beslut i en annan stat om byte av juridiskt kön. Med hänvisning till detta föreslår social- och hälsovårdsutskottet att lagen kompletteras med en sådan bestämmelse.

Utlämnande av befolkningsdata

I 6 kap. befolkningsdatalagen föreskrivs om offentlighet för och utlämnande av data i befolkningsdatasystemet. Utöver uppgifter i befolkningsdatasystemet fastställd könstillhörighet får också tidigare uppgifter, t.ex. personbeteckning och förnamn, lämnas ut. Det är absolut nödvändigt, menar lagutskottet, att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i befolkningsdatalagen ses över på denna punkt.

Enligt information till social- och hälsovårdsutskottet kommer bestämmelserna om utlämnande av data att tas upp i samband med totalrevideringen av befolkningsdatalagen. Då kommer också frågan om överlåtelse av data som har med könsbyte att göra att diskuteras i en större kontext.

Lagutskottets åsikt är att uppgifter som har med fastställande av transsexuella personers könstillhörighet att göra bör utlämnas bara där det av särskilda skäl är nödvändigt. Social- och hälsovårdsutskottet instämmer i denna ståndpunkt och förutsätter att arbetet på en översyn av bestämmelserna inleds med det snaraste.

*Detaljmotivering***1. Lag om fastställande av könstillhörighet i vissa fall**

Lagrubriken. Det framgår av motiveringen till lagförslaget att syftet inte är att reglera de situationer, då behovet att ändra könsbeteckningen i befolkningsdatasystemet beror på att könstillhörigheten har antecknats fel eller på att personbeteckningen måste ändras av någon annan orsak när den inte motsvarar det biologiska könet. Lagen avser fall då en person vill fastställa sin transsexuella könstillhörighet. Därför föreslår social- och hälsovårdsutskottet i likhet med lagutskottet att rubriken ändras för att bättre motsvara lagens tillämpningsområde.

1 §. Villkoren för att fastställa könstillhörigheten. Enligt punkt 3 får sökanden inte vara gift eller registrerad partner. Vid behandlingen av proposition RP 200/2000 rd ändrade riksdagen "virallistettu parisuhde" i den finska lagtexten till "rekisteröity parisuhde". Utskottet föreslår att samma ändring införs i 3 punkten. Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.

2 §. Undantag från villkoren. I 1 mom. ingår en bestämmelse om undantag från 1 § 3 punkten. Den som lever i ett samboförhållande eller registrerat partnerskap kan få sin tillhörighet till det motsatta könet fastställt, om maken respektive maken eller den andra parten i ett registrerat partnerskap personligen ger sitt samtycke till det. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att det i lagtexten ännu tydligare än lagutskottet föreslår sägs ut att det krävs informerat samtycke av den andra parten. Då ger den andra parten också sitt samtycke till att äktenskapet eller partnerskapet ändras. På grund av sakens stora betydelse skall maken respektive maken eller den andra parten i ett registrerat partnerskap personligen ge sitt samtycke till magistraten. Det räcker alltså inte med samtycke som ges till exempel per brev eller i en handling som lämnas in på något annat sätt.

Enligt 2 mom. förvandlas ett äktenskap till ett registrerat partnerskap och ett registrerat partnerskap i sin tur till ett äktenskap. Ordet "förvandlas" betyder inte att det gällande rättsförhållandet avbryts bara för att det får ett annat namn. Rättsförhållandets fortbestånd är viktigt för parterna till exempel för att rätten till familjepension efter en avliden partner enligt många lagar grundar sig på att äktenskapet (det registrerade partnerskapet) har ingåtts före en viss ålder och fortgått en viss tid före förmånslåtarens död. Också med tanke på den allmänna familjelagstiftningen är det motiverat med en konstruktion som bygger på förhållandets kontinuitet, då det bland annat indikerar att det vid könsbyte inte uppstår någon rätt att yrka på avvitrning och att relationens längd räknas från dess början och inte från könsbytet, om parrelationen någon gång upplöses och den andra parten yttrar på jämkning av avvitrning, som lagutskottet framhåller i sitt utlåtande.

Enligt 3 mom. antecknas en ändring av äktenskapet eller det registrerade partnerskapet i befolkningsdatasystemet i samband med att den fastställda könstillhörigheten antecknas.

Till följd av den nya paragrafen ändras 2—5 § till 3—6 §.

7 §. Erkännande av ett utländskt beslut. Enligt den nya paragrafen är ett beslut om en persons könstillhörighet även om det inte stämmer överens med det som antecknats för honom eller henne i Finlands befolkningsdatasystem giltigt i Finland utan särskild fastställelse, om beslutet har fastställts i en främmande stat. Villkoret för att erkänna fastställelsen av könstillhörigheten i en annan stat är att beslutet har vunnit laga kraft och att personen har en klar koppling till den stat där beslutet har fattats. Medborgarskap eller bosättning är en sådan koppling. Med stöd av ordre public-principen i den internationella privaträttens allmänna läror är det i alla fall möjligt att inte erkänna ett utländskt beslut, om erkännandet leder till resultat som står i strid med grunderna för vår rättsordning.

Till följd av den nya paragrafen ändras 6 § till 8 §.

2. Lag om ändring av 1 och 4 § steriliseringslagen

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att be-
myndigandet i 4 § 1 mom. 4 punkten preciseras
och för säkerhets skull omformuleras till ett fri-
stående moment.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår social-
och hälsovårdsutskottet

*att det tredje och det fjärde lagförsla-
get godkänns utan ändringar och*

*att det första och det andra lagförsla-
get godkänns med ändringar (Utskot-
tets ändringsförslag).*

Utskottets ändringsförslag**1.****Lag****om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet (utesl.)**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §**Villkoren för att fastställa könstillhörigheten**

(Som i RP)

2 § (Ny)**Undantag från villkoren**

*Utan hinder av 1 § 3 punkten kan det faststäl-
las att den som är gift eller lever i ett registrerat
partnerskap har en annan könstillhörighet än
den som antecknats för honom eller henne i be-
folkningsdatasystemet, om maken eller den an-
dra parten i det registrerade partnerskapet per-
sonligen har gett sitt samtycke till detta till ma-
gistraten efter att av denna ha informerats om
verkningarna enligt 2 mom.*

*När könstillhörigheten fastställs i ett fall som
avses i 1 mom., förvandlas ett äktenskap utan
särskilda åtgärder till ett registrerat partner-*

*skap och ett registrerat partnerskap till ett äk-
tenskap.*

*Den ändring som avses i 2 mom. antecknas i
befolkningsdatasystemet när en anteckning en-
ligt 3 § görs.*

3 (2) §**Myndigheter**

(Som i RP)

4 (3) §**Ändringssökande**

(Som i RP)

5 (4) §**Rättsverkan av fastställelse**

(Som i RP)

6 (5) §

Bemyndigande

(Som i RP)

tecknats för honom eller henne i befolkningsdatasystemet i Finland, skall beslutet anses giltigt i Finland utan särskild fastställelse, om personen var medborgare i denna stat när beslutet fattades eller var bosatt där.

7 § (Ny)

Erkännande av ett utländskt beslut

När det genom ett lagakraftvunnet beslut i en främmande stat har fastställts att en person har en annan könstillhörighet än vad som har an-

8 (6) §

Ikraftträdande

(Som i RP)

2.**Lag****om ändring av 1 och 4 § steriliseringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i steriliseringslagen av den 24 april 1970 (283/1970) 1 § 5 och 6 punkten samt 4 §, dessa lagrum sådana de lyder, 1 § 5 och 6 punkten i lag 125/1985 och 4 § i lag 87/1991 och 1083/1992, samt fogas till 1 §, sådan den lyder i nämnda lag 125/1985, en ny 7 punkt som följer:

1 §

(Som i RP)

(2 och 3 mom. som i RP)

Närmare bestämmelser om de beslut av läkare som avses i 1 mom. 4 punkten utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. (Nytt 4 mom.)

4 §

Sterilisering kan ske

(1—3 punkten som i RP)

4) i de fall som avses i 1 § 7 punkten (*utesl.*)
på grundval av beslut av två läkare (*utesl.*).

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

ShUB 7/2002 rd — RP 56/2001 rd

Helsingfors den 16 april 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Merikukka Forsius /gröna
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /saml
Arto Seppälä /sd
ers. Håkan Nordman /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Formuleringen "upplever sig tillhöra" i 1 § 1 punkten i det första lagförslaget i propositionen uppfyller inte det krav på exakthet som måste ställas på en lagtext. I den internationella sjukdomsklassifikationen används samma formulering. Där räknas också de kriterier upp som ställs på transsexualism. Kriterierna ingår inte i lagförslaget, men de kommer att skrivas in i en förordning.

När formuleringen ändras till "tillhör det motsatta könet" måste denna tillhörighet påvisas genom läkarutlåtande. Utlåtandet skall fortfarande kunna utarbetas utifrån arbetet i en arbetsgrupp, vilket finns inskrivet i motiveringen till propositionen och i ett utkast till förordning. Härvid undersöker inte den som tillämpar lagen, i detta fall magistraten, sökandens subjektiva upplevelse, utan kontrollerar om sökanden enligt läkarutlåtandet anses tillhöra det motsatta könet. Det är då medicinsk expertis som skall ställa diagnosen, och så skall det gå till.

Bestämmelserna i 1 § 2 punkten i det första lagförslaget i propositionen stämmer inte överens med principerna i 1 § 2 punkten i steriliseringslagen. I steriliseringslagen krävs det att den som vill låta sterilisera sig är minst 30 år gammal, om han eller hon inte har andra skäl för sterilisering än de som räknas upp i momentet. Vid könsbyte krävs det att sökanden är steriliserad eller i övrigt steril. Det vore befogat att ha samma åldersgräns för sterilisering i samtliga fall. Dessutom kan man fråga sig om det är riktigt att vissa får låta sterilisera sig vid lägre ålder med hänvisning till att de har en sjukdom som klassificeras som psykisk. Med vårt förslag till ändring kan könsbyte genomföras i mer mogen ålder. Vårt förslag förhindrar också att unga i 18-årsåldern fattar dåligt genomtänkta beslut som har stora konsekvenser för deras vuxna liv. En

ändring om detta föreslås också i 1 § 7 punkten i det andra lagförslaget.

När en ung människa låter sterilisera sig har detta bestående konsekvenser för hans eller hennes hela framtid. Detta bör undvikas så långt som möjligt, särskilt som vi har att göra med en sjukdom som klassificeras som psykisk. Sterilisering bör bara genomföras med tillstånd från rättskyddscentralen för hälsovården. Vi föreslår en ändring i detta syfte i 4 § 1 mom. 4 punkten i det andra lagförslaget.

Regeringen tar ingen hänsyn till barnens ställning vid könsbyte. När den ena föräldern byter kön, är det enligt utlåtanden från sakkunniga en mycket stressande och konfliktfylld upplevelse också för barn som håller på att bygga upp sin identitet, också sin sexuella identitet. Det är viktigt att samhället skyddar barnen med alla medel mot sådana upplevelser. Barnen kan få allvarliga psykiska skador av att utsättas för detta, och skadan kan vara långt större än de problem som den transsexuella personen utsätts för om könsbytet skjuts upp tills barnet är tillräckligt stort och moget för att hantera situationen. Därför kompletterar vi 1 § i det första lagförslaget med en ny 4 punkt. Den tidigare 4 punkten blir 5 punkten.

Lagen om registrerat partnerskap kom till för homosexuella och lesbiska par. Om äktenskapet som utskottet föreslår i 3 § i det första lagförslaget blir ett registrerat partnerskap eller vice versa, kommer registrerat partnerskap att mycket starkt kopplas ihop med äktenskap, vilket inte var syftet med lagen om partnerskap mellan personer av samma kön. Samtidigt kommer det att se ut som om både den som byter kön och den andra parten har ändrat sin sexuella läggning. I det hänseendet är 1 § 3 punkten i propositionen motiverad och det behövs inga bestämmelser om undantag. Om båda parterna efter den ena partens könsbyte vill fortsätta att leva tillsammans, går det givetvis att ordna.

Förslag

Med hänvisning till det ovanstående föreslår vi

att det tredje och det fjärde lagförslaget godkänns i enlighet med betänkandet och

*att det första och det andra lagförslaget godkänns med följande ändringar (**Reservationens ändringsförslag**).*

Reservationens ändringsförslag**1.****Lag****om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Det kan fastställas att en person, i jämförelse med det som antecknats i befolkningsdatasystemet enligt befolkningsdatalagen (507/1993), tillhör det motsatta könet, om personen i fråga

1) visar upp en medicinsk utredning om att han eller hon varaktigt *tillhör* det motsatta könet och att han eller hon lever i en könsroll som motsvarar detta samt att han eller hon har undergått sterilisering eller av annan orsak saknar fortplantningsförmåga,

2) har fyllt 30 år,

(3 punkten som i ShUB)

4) *inte är vårdnadshavare för ett eller flera barn under 16 år och (Ny)*

(5 punkten som 4 punkten i ShUB)

2 §

(*Utesl.*)

3—8 §

(Som i ShUB)

2.**Lag****om ändring av 1 och 4 § steriliseringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i steriliseringslagen av den 24 april 1970 (283/1970) 1 § 5 och 6 punkten samt 4 §, dessa lagrum sådana de lyder, 1 § 5 och 6 punkten i lag 125/1985 och 4 § i lag 87/1991 och 1083/1992, samt *fogas* till 1 §, sådan den lyder i nämnda lag 125/1985, en ny 7 punkt som följer:

1 §

Sterilisering kan, med iakttagande av stadgandena i denna lag och på vederbörandes begäran, ske

— — — — —

(5 och 6 punkten som i ShUB)

7) när vederbörande varaktigt *tillhör* det motsatta könet och lever i en könsroll som motsvarar detta *samt har fyllt 30 år*.

4 §

Sterilisering kan ske

(1 och 2 punkten som i ShUB)

3) i de fall som avses i 1 § 5—7 *punkten* och

2 § med tillstånd av rättsskyddscentralen för hälsovården (*utesl.*).

(4 punkten *utesl.*)

(2 och 3 mom. som i ShUB)

(4 mom. *utesl.*)

Helsingfors den 16 april 2002

Niilo Keränen /cent
Inkeri Kerola /cent

Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /kd

